

zonde zijn, recht verstaan en verklaren is Gods bijzondere genade.

En nu rijst de vraag, hoe kom ik tot de kennis van deze formele bevooroordeeldheid. Ik kan zeker wel iets leren uit de ervaring. Uit de reacties kan ik opmaken, dat ik de woorden van een ander goed heb uitgelegd. Als ik een belastingbiljet ontvang en den aanslag betaal vóór de aangegeven data, gebeurt er niets. dan heb ik goed uitgelegd. Maar als ik de bewoordingen van het biljet zo uitleg en dan ook toepas, dat ik niet op tijd betaal, volgt een minder aangename reactie. Wanneer een sergeant zijn mannen beveelt voorwaarts te gaan, zullen ze dat in den regel doen en het woord van den onderofficier naar zijn bedoeling uitleggen. Maar op deze wijze kom ik niet gereed. De belangrijkste vraag, hoe komt het, dat ik de woorden van een ander goed uitleg, is nog niet beantwoord. Nu gaan we hier niet in op de leer van de kennis. We noemen alleen het voornaamste. Dat ik met andere mensen spreken kan, hun woorden kan verstaan en uitleggen, vindt zijn laatsten grond daarin, dat God den mens geschapen heeft naar Zijn beeld. Dat er niet alleen beperktheid is, doch ook misverstand, is gevolg van de zonde. Dat ik de Schrift niet kan verstaan en uitleggen, zonder de werkingen van den Heiligen Geest, is gevolg van mijn afval van God. Vraag ik, hoe weet ik deze dingen, dan kan het antwoord slechts luiden: uit de Heilige Schrift, die ik in het geloof aanvaard als het gezaghebbend Woord van God ³⁰).

Hier zijn we nu duidelijk bij de cirkelredenering, waarop ik zo even doelde ³¹). Ik kan lezen, verstaan, uitleggen zonder daar veel bij na te denken. En dan gaat het nog wel zo'n beetje. Maar wil ik weten, wat ik doe, waarom ik het kan doen, aan welke fouten ik bloot sta, waarom er veel misverstand is, dan kan ik dat alleen te weten komen uit dienzelfden Bijbel, dien ik goed poog uit te leggen en uitleggen kan door de genade van den Heiligen Geest ³²).

Ik sprak u over de formele bevooroordeeldheid bij de exegese, de objectieve, waaraan niemand zich kan onttrekken, omdat ze is gegeven met de menselijke natuur, den mens steeds eigen is. Maar er is den mens nog iets meer ingeschapen namelijk dit, dat die formele vooroordelen nooit zonder meer kunnen voorkomen. De bewuste mens denkt en heeft steeds iets in zijn gedachten. De formele vooroordelen hebben een materielen inhoud, dat brengt hun karakter mede en die materiële inhoud is niet bij allen dezelfde. Zij is subjectief. Dat is het belangrijke verschil tussen de vooroordelen van de eerste en die van de tweede klasse. Al is er hier of daar wellicht een overgang, we doelden er reeds op, het onderscheid is toch duidelijk. Ik kom met een bepaalde beschouwing tot de Schrift.